

Nr 184.

Av herr **Jonsson**, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om vård av vissa skogar inom Västerbottens och Norrbottens läns lappmarker med flera områden.

Från skogsägare inom de trakter, för vilka den s. k. lappmarkslagen är gällande, har tid efter annan rests krav på lappmarkslagens upphävande och ersättande med för övriga delar av landet gällande skogsvårdslagar. Detta krav innesluter alltså yrkandet, att även den hittills för lappmarken gällande grundsatsen om *uthålligt skogsbruk* för dessa landsdelar skulle övergivnas och lämna rum för en lagstiftning, som tillåte den nu levande generationen att väsentligt nedbringa det för närvarande befintliga skogskapitalet.

Huvudsakligen av skäl, som anförts av Västerbottens läns hushållnings-sällskaps förvaltningsutskott och landsting, (se sid. 34—35 i Kungl. Maj:ts proposition nr 43), anser jag emellertid att det *uthålliga skogsbruket*, som är själva den bärande grunden i nu gällande lappmarkslag, icke bör frångås. Hur det än ordnas med utsyning och kontroll och övriga detaljspörsmål, bör det enligt min mening icke tillåtas, att skogskapitalet nedbringas i sådan utsträckning, att den årliga avkastningen därav för framtiden minskas. Föreskrifterna om uppgörande av avverkningsplaner m. m. för bestämmande av den kvantitet virke, som från visst skogsområde under viss tid får uttagas, torde således alltjämt böra i lagen kvarstå.

Om jag sålunda är övertygad, att grundsatsen om det uthålliga skogsbruket bör upprätthållas, så är jag å andra sidan övertygad, att detta icke nödvändigtvis behöver medföra en lagstiftning, som gent emot skogsägarna bär förmynderskapets och tvångets prägel i den utsträckning, som är fallet med nuvarande lappmarkslagen, och i än högre grad med den »reviderade» lappmarkslag, som nu förelagts riksdagen i Kungl. Maj:ts proposition nr 43. I de i den kungl. propositionen återgivna yttrandena av kungl. domänstyrelsen och andra myndigheter synes man hava utgått ifrån som något självklart, att vidhållandet av principen om uthålligt skogsbruk också krävde skogsägarnas utestängande från så gott som all bestämmanderätt över sin skog och skogsstatstjänstemännens insättande som de ensamt beslutande i skogsägarnas stad och ställe. Det är, enligt min mening, icke riktigt. En »ransonering» av den myckenhet skog, som under viss tid får uttagas från ett visst område, kräver endast nödig kontroll över att den sålunda föreskrivna kvantiteten icke överskrides. För en sådan kontroll torde ingalunda ett *utsynings*-tvång vara behöfligt,

utan erforderlig kontroll kunna anbringas på ett för skogsägaren betydligt bekvämare sätt.

Det är, så vitt jag kunnat finna, icke mot principen om uthålligt skogsbruk, utan mot detta »förmyndarskap», som det på senare tid allt starkare manifesterade missnöjet mot lappmarkslagen förnämligast riktar sig.

Jag anser detta missnöje psykologiskt förklarligt. När lappmarksbönderna konstatera, att deras yrkeskolleger utanför lappmarken ställts under en skogslag, vars ledande grundsats är »frihet under ansvar», så är det mänskligt, om de finna det förödmjukande att själva ställas under en lag, som fränkänner dem icke blott varje spår av insikt, om vad till en god skogsvård hörer, utan också all känsla av ansvar för framtiden. Missnöjet blir så mycket förklarligare, som det tyvärr nog icke är alldeles utan grund, vad från skogsägarhåll påpekas, att icke *alla* skogsstatstjänstemän, som bli satta att handhava kontrollen och bestämmanderätten, besitta den ingående kännedom om skogen och ortens förhållanden, det intresse för tillvaratagande av skogsägarens berättigade ekonomiska intressen och de egenskaper i övrigt, som gör dem lämpliga som suveräna »förmyndare» för skogsägarna. Det har med all rätt klagats över att, som följd av att de ordinarie jägmästarna i regel äro fullt upptagna med arbete för statsskogarna, utsyningen å de enskildas skogar i stor utsträckning överläts åt yngre, tillfälligt förordnade och mindre erfarna tjänstemän, som icke hade tillräcklig kännedom om skogen och ortens förhållanden och i övrigt icke motsvarade de krav på insikt och kompetens, man hade rätt fordra. Då den nu föreslagna lagen ålägger skogsstatstjänstemännen väsentlig ökade befogenheter och därav följande ökat arbete samt kungl. domänstyrelsen utgår ifrån, att ingen ökning av den ordinarie personalen skall ske, är det uppenbart, att de överklagade missförhållandena komma att än ytterligare skärpas. Det är att befara, att vid utsyningarna huvudsaken blir, att förrättningen kan undångöras *fort*, och att än mindre hänsyn än förut kommer att tagas till skogsägarens önsknings- och framställningar om *var* det skall stämplas och *hur* det skall stämplas.

När den inom Norr- och Västerbottens kustland förut gällande s. k. dimensionslagen upphävdes och ersattes av allmänna skogslagen, var nog den meningen rätt allmän inom lappmarken, att »lappmarkslagen» som konsekvens härav snart nog komme att revideras och ersättas med en lag, som i princip anslöt sig till allmänna skogslagen, om ock med bibehållet krav på uthålligt skogsbruk och den skärpning i kontrollen, som härav föranleddes. För min del håller jag också före, att en sådan »uppmjukning» av lappmarkslagen ej blott skulle stått i god konsekvens med de principer, som äro de bärande i 1923 års lag, utan också varit en akt av rättvisa mot lappmarkens skogsägande befolkning, samtidigt som skogsvården i verkligheten skulle blivit bättre tillgodosedd än med den lagstiftning efter stel byråkratisk schablon, som nu föreslås.

Jag understryker än en gång, att vad opinionen inom lappmarken fram-

förallt kräver (jag tänker då förnämligast på bönderna; skogsbolagen ha möjligen andra önskemål) är icke att bli befriad från plikten till *uthålligt skogsbruk* och de anordningar med avverkningsplaner m. m., som därav föranledas, utan rätten att inom ramen av dessa planer själva få bestämma, hur och var och på vad sätt den sålunda bestämda virkeskvantiteten skall uttagas.

Jag tror icke, att det vore någon risk, att en sådan frihet komme att missbrukas, om den lämnades. Erfarenheterna från kustlandet visar, att det även under den allmänna skogslagen blir alltmera undantagslös regel, att skogsägarna anlita skogsvårdsstyrelsens tjänstemän för utsyning. Det komme säkerligen att bli så även i lappmarken. Någon väsentlig skillnad i själva principerna för uttagandet av skogskapitalets avkastning under den ena eller andra lagen blir det näppeligen. Men det är den väsentliga skillnaden mellan de två lagarna, att under det den allmänna skogslagen i största möjliga utsträckning bygger på *frivillig* samverkan mellan skogsvårdspersonal och skogsägare, så bygger lappmarkslagen alltigenom på *tvång*, på ett »förmynderskap», som icke vågar lämna det allra minsta lilla utrymme åt skogsägarens egen omdömesförmåga och självbestämmanderätt.

I stället för den lättnad i »förmynderskapet», som lappmarksborna hoppats på, har nu (i Kungl. Maj:ts proposition, nr 43) framlagts ett lagförslag, som endast ytterligare skärper tvånget och ålägger skogsägarna nya restriktioner och förpliktelser, delvis av mycket allvarsam ekonomisk innebörd.

Först och främst innefattar förslaget skyldighet för skogsägaren att företaga och bekosta »åtgärder för betryggande av återväxt». Jag vill härom till en början anmärka, att när sådana skyldigheter ålagts andra skogsägare, så har det närmast skett som kompensation för den större frihet i dispositionsrätten över sin skog, som tillerkänts dem. Lappmarkens skogsägare ha icke fått någon sådan utsträckt frihet, utan här kommer denna skyldighet som ett direkt plus till det tvång de levat under förut. Vidare äro de kostnader, som en jägmästare (utan appell) enligt detta lagförslag kan ålägga en skogsägare icke på något sätt begränsade uppåt eller sätta i någon relation till den nettobehållning han kan få ut av sin utstämplade skog. Då det icke finnes någon absolut garanti för ofelbart omdöme och nödig hänsynsfullhet hos var och en av de hundratals tjänstemän, som få sig tillämpningen av denna lag anförtrodd, kan man förstå, om skogsägarna med fruktan motse en lag, som på detta sätt utlämnar dem och deras ekonomiska väl och ve till utsyningsförrättarnas fria förfogande.

Därtill kommer, att den forstliga vetenskapen, vad de trakter beträffar som det här gäller, ännu befinner sig på experimentstadiet, och jag anser, att lagstiftningen i denna del över huvud taget kommer för tidigt för lappmarkens vidkommande. Först när man har någorlunda garanti för att de »åtgärder för betryggande av återväxt», som av skogsstatstjänste-

männen föreskrivas, äro effektiva för sitt syfte, bör det ifrågakomma att tvångsvis ålägga enskilda skogsägare att bekosta åtgärderna. I varje fall bör »reproduktionsskyldigheten» begränsas att omfatta sådana åtgärder, som avse underlättande av den *naturliga* återväxten.

En ytterligare nyhet i lagen är, att den skall omfatta även *lövskog*.

Vilka intressen det är, som skola tillgodoses genom björkskogens inordnande under utsyningstvänet och reproduktionsskyldigheten, därom lämnas man i fullständig ovisshet, då det på den punkten icke ansetts behöfligt att förebringa någon motivering. Är det ur skogsvårdssynpunkt önskligt, att lappmarkens »björkskogskapital» bibehålles? Vad skall utsyningstvänet för lövskog egentligen tjäna till? Varför anses det behöfligt i lappmarken, när det ansetts kunna undvaras i kustlandet? Av den oerhörda massa lövskog, som finns inom lappmarken, tillvaratages endast en försvinnande bråkdel till lövtäkt och bränsle. Den enda form för försäljning, som förekommer, torde vara, att de som bo i närheten av större kyrkplatser hugga och avyttra en eller annan famn björkved.

Jag erkänner mig totalt oförmögen att inse nyttan och nödvändigheten av att de förut enligt uppgift hårt ansträngda skogsstatstjänstemännen också skola sysselsättas med utsyning, stämpling och kontroll av den lövskog, som på detta sätt försäljes. Att det skulle medföra kostnader, besvär och trassel för dem, som nödgades påkalla utsyning för sådant ändamål, det är däremot lätt att förstå.

Enligt min uppfattning bör lövskogen lämnas fri — i varje fall till någon hållbar motivering för ett motsatt förfarande kan åvägabringas.

Då jag vid granskning av det föreliggande lagförslaget och den för det samma förebragda motiveringen kommit till den övertygelsen, att lagförslaget i vitala delar är byggt på felaktiga förutsättningar och grundsatser samt därför i sin helhet bör för det närvarande avslås, finner jag det icke nödvändigt ingå i någon ytterligare detaljkritik av lagtexten.

Jag anser det visserligen önskligt och behöfligt, att en revision av den nu gällande lappmarkslagen kommer till stånd, men den förnyade utredning, som måste föregå en sådan revision, bör enligt min mening inriktas på att bringa lappmarkslagen i så nära överensstämmelse som möjligt med allmänna skogsvårdslagen, endast med de avvikelser, som krävas för upprätthållande av grundsatsen om *uthålligt skogsbruk*. Ytterligare utredning torde även tarvas rörande lämpligheten att ställa även de enskilda skogarna inom lappmarkslagens tillämpningsområde under uppsikt av särskilda skogsvårdsstyrelser, i stället för under domänstyrelsen.

I varje fall bör den bärande principen i den nya lagen vara »frihet under ansvar», efter mönster av 1923 års skogslag, icke tvång, som är det genomgående grunddraget i det nu framlagda lagförslaget.

Slutligen vill jag påpeka, att jag anser det lämpligt och billigt, att, innan en lag antages, som så allvarsamt ingriper i en befolknings frihet

och ekonomiska intressen som den nu föreslagna, den befolkning det gäller blir satt i tillfälle att uttala sin mening i saken. Det har i detta fall icke skett.

På grund av vad sålunda anförts hemställer jag, att riksdagen måtte besluta,

att avslå Kungl. Maj:ts proposition nr 43 samt att i skrivelse till Kungl. Maj:t begära ny utredning enligt de riktlinjer, som här ovan angivits.

Stockholm den 4 februari 1927.

Evert Jonsson.
